

Katarina Paternost
katarinapaternost@gmail.com

UDK 811.133.1'243:[374.7:373.3]
DOI: 10.4312/vestnik.5.261-274

PRIMERJAVA MOTIVACIJE IN POTEKA POUKA PRI POUČEVANJU FRANCOŠČINE OTROK IN ODRASLIH

1 UVOD

Namen pričujočega članka¹⁵⁸ je primerjati tipe motivacij, ki jih uporablja učitelj francoščine pri pouku predšolskih otrok, osnovnošolcev in odraslih slušateljev. Brez dvoma je uspešnost učenja tujega jezika zelo odvisna od interesa posameznika, njegove želje in potrebe. K uspešni izvedbi pouka pa veliko pripomore tudi učitelj, ki s kakovostnim učnim programom, motivacijo in učnimi sredstvi usmerja slušatelja. Predvsem je učiteljeva vloga zelo pomembna pri otrocih, saj se za razliko od odraslih slušateljev jezik učijo iz popolnoma drugačnih razlogov.¹⁵⁹ Učenje tujega jezika je zaradi svoje socialne narave povsem drugačno od učenja ostalih predmetov. »Poleg usvajanja jezikovnih vsebin in spretnosti vključuje tudi spremembe samopodobe in privzemanje novih družbenih ter kulturnih vzorcev vedenja.« (Čok in drugi, 1999: 28) Vendar pa moramo vedeti, da je vsak učenec samosvoja in edinstvena osebnost. Nekateri izmed njih imajo izjemen interes za učenje tujega jezika, drugi malo manjšega, tretji pa prav nikakršnega. Glede na izkazan interes nekateri učenci potrebujejo manj motivacije, drugi več. Zelo pomembno je, da je učenec konstantno vključen v pouk. To velja za predšolske otroke, za osnovnošolce in tudi za odrasle slušatelje. Motivacija, ki je namenjena učenju tujega jezika in nastaja pri pouku, se pojavlja tudi v vsakdanjem življenju (gledanje televizije, poslušanje radia, pogovor s starši, igra z vrstniki ...). Osnova učne motivacije izhaja iz tako imenovane naravne motivacije, ki nastaja na osnovi volje. Naravno motivacijo je preučeval Lev Vygotsky, ki je dejal, da se pri usvajanju materinščine ta volja izkazuje po nenehni potrebi pri sporočanju (Čok in drugi, 1999). Pri pouku tujega jezika je izjemno pomembno, da je sporočanjskih izmenjav veliko; učitelj naj predvsem z učenci igra različne dialoge, dejavnosti in situacije iz vsakdanjega življenja. Igra spodbuja motivacijo, saj se učenci radi igrajo in sodelujejo z vrstniki. Tako je učiteljeva naloga, da izbere zanimive teme, ki bodo učence spodbudile k razmišljanju, pravilni uporabi jezika in sodelovanju. Zelo pomembne so

158 Članek je nastal po zaključku aplikativne naloge pri Pedagoško-andragoškem programu, ki sem ga zaključila leta 2013 in temelji na mojih osebnih izkušnjah pri poučevanju.

159 Največ predšolskih otrok k pouku francoščine vpišejo starši, bodisi zaradi francosko govorečih družinskih članov bodisi zaradi želje staršev; otroci namreč v tako zgodnjem obdobju redko kažejo interes.

učiteljeve spodbude, pohvale in predvsem dobra didaktična strategija. Učitelj mora vedeti, da je vsak učenec nekaj posebnega in edinstvenega. Nekateri so bolj plahi, drugi bolj živahni. Prav tako mora učitelj neprestano skrbeti za zanimiva gradiva. Pri odraslih tečajnikih mora upoštevati njihove želje glede obravnavanih tematik. Veliko odraslih se namreč uči tuj jezik zaradi službe, kjer potrebujejo prav določene teme, s katerimi se srečujejo vsak dan. Ugotovili smo, da je pri poučevanju odraslih občasno zaznati prav nasproten učinek motivacije kot pri otrocih; nekateri zaradi sramu ne želijo sodelovati pri fonetičnih in govornih vajah. Tako so občasno celo težje učljivi kot otroci. Odraslega človeka na tečaju tujega jezika nikakor ne moremo prisiliti, da se bo vključil v igranje določenega dialoga, če tega ne želi.

Glede na vse zabeležene raziskave pa se nam še vedno pojavlja vprašanje, na katerega ne moremo popolnoma odgovoriti, namreč, ali je uspeh tisti, ki vpliva na motivacijo, ali pa je motivacija tista, ki vpliva na uspeh. Vsekakor je za učitelja pomembna razlaga, da igra učenčeva motivacija pri uspešnem učenju odločilno vlogo. Če strnemo vse našete smernice, ki se navezujejo na motivacijo, mora učitelj na učenca delovati celostno, s svojo celotno osebnostjo, ki se kaže tudi v dejavnostih in organizaciji ter vodenju samega pouka, v odnosu z učenci v razredu, z učiteljevim optimizmom in tudi grajo, kadar je seveda potrebna in upravičena. Čeprav se učitelj še tako trudi, se mu zgodi, da nehoti naredi napako; lahko se odzove jezo, prestrogo, prehitro, ima premalo posluha za učence, ne vidi, da je lahko določena snov pretežka in povzroča težave pri razumevanju, ipd. Vsak učenec odreagira drugače in učitelj mora biti previden, sploh pri predšolskih otrocih, ki so precej občutljivi. Poleg tega pa se je treba zavedati, da je poučevanje francoščine kot interesne dejavnosti drugačno od poučevanja jezika v šoli, saj so za to dejavnost potrebni dodatni finančni izdatki. Temu primerno tečajniki želijo kakovosten pouk in predvsem rezultat. Učitelj v takšnem primeru nosi veliko odgovornost, saj bodo ob nezadovoljstvu in nedoseganju zelenega rezultata starši, oziroma udeleženci tečaja hitro s prstom pokazali prav nanj.

1.1 Oblike motivacij in njihova pomembnost

Na temo motivacije je v literaturi mogoče zaslediti veliko različnih pojmovanj. V knjigi *Učenje in poučevanje tujega jezika* se avtorji najbolj nagibajo k razlagi Požarnikove, ki je dejala, da je učna motivacija prav vse, kar daje pobudo za učenje, ga usmerja, mu določa intenzivnost in trajanje. Dejala je tudi, da je učna motivacija produkt medsebojnega delovanja razmeroma trajnih osebnostnih potez učenca samega in značilnosti učne situacije. Motivacija je torej proces, ki spreminja poučevanje v učenje. (Čok in drugi, 1999: 30)

Motivacija vsekakor ni tako zelo preprosta beseda, kot se sliši. Učitelj mora vložiti kar veliko truda, da motivacija traja vsaj polovico učne ure. Uvodna motivacija mora biti zelo močna, učitelj pa jo mora med uro neprestano krepiti z vprašanji in z ostalimi

metodami, kot sta vzbujanje interesa in želje po dobrem rezultatu, ter z uporabo dodatnih gradiv. Obstaja veliko oblik motivacije, med pomembnejše pa štejemo integrativno in instrumentalno motivacijo. Ti dve postaneta zelo razširjeni, če jima dodamo še notranjo in zunanjo motivacijo. Pri integrativni motivaciji gre predvsem za učenčevo zanimanje za kulturo, torej bolj, kot ga ta zanima, večje bo tudi zanimanje za učenje jezika. Instrumentalna motivacija pa se nanaša na dejstvo, da se učenec uči jezik zato, ker mu bo prišel prav v šoli in v življenju nasploh. Ugotovljeno je bilo, da velika večina tega ne počne samoiniciativno, ampak so tu prisotni zunanji motivatorji, natančneje starši. Redko kateri učenec je pri svojih letih tako zrel, da zna presoditi, kaj mu bo koristilo v življenju in kaj bi ga veselilo. Pravzaprav bi bilo to nemogoče pričakovati. Lahko pa ga k učenju spodbudimo, če mu povemo, da bo lahko imel veliko prijateljev po celem svetu, saj bo z njimi lahko komuniciral v različnih jezikih. Kar zadeva oblike motivacije, je bilo ugotovljeno, da je zelo težko ločiti motivacijo zgolj na zunanjo in notranjo. Učitelj predvsem skrbi za zunanjo motivacijo, notranja motivacija pa se razvija pri samih otrocih, pri nekaterih manj, pri drugih bolj. Zelo pomembna je tudi pozitivna samopodoba učenca in določena samozavest, ki jo učitelj spodbuja v stavkih, kot so: „poskusi, saj bo šlo“, „nič hudega, če narediš napako, bo pa naslednjič bolje“ ipd. Takšni spodbudni stavki učencem zelo pomagajo pri pridobivanju samozaupanja, da nekaj zmorejo in da so v določeni zadevi dobri.

Ugotovili smo torej, da med motivacijami ni čistih vzorcev. Večina otrok se danes uči angleščino že v vrtcu, in to prav gotovo ne izvira iz želje po kulturi in skupnosti ciljnega jezika. Poleg omenjenih motivacij Brown navaja tudi tri ravni motivacije; globalno motivacijo, ki prikazuje splošno usmerjenost učenca k učenju tujega jezika, situacijsko motivacijo, ki se nanaša na določeno situacijo, v kateri se učenec znajde, in motivacijo na ravni učenčeve dejavnosti, ki se je učenec loti v danih okoliščinah (Čok in drugi, 1999). Prav tretja motivacija je tista, pri kateri učitelj vloži največ truda, saj želi narediti nalogo čim zanimivejšo in privlačnejšo, da se bodo učenci z veseljem odzvali na njegov predlog. Če učitelj izbere zanimive dejavnosti, je vsekakor večja možnost, da se bo učenec nekaj naučil, saj bo z zanimanjem sprejel nalogo. Velik pomen pripisujemo tipu nalog, ki jih ima učenec rad; nekdo ima raje naloge odprtega tipa, medtem ko kdo drug raje rešuje naloge zaprtega tipa. Motivacija na zgodnji stopnji, kot je na primer vidna pri francoskih igralnih uricah, je v tem primeru malce drugačna. Učitelj mora upoštevati otrokov intelektualni razvoj, govor, izražanje, ali otrok sploh obvladuje svoj materni jezik, kakšen tip otroka je učenec, ali rad nastopa ipd. Pri takšnem tipu učenja tujega jezika se je treba izogibati pravilom, učitelj mora vpeljati igre in snov, ki jo otrok potrebuje v tem trenutku in za katero tudi kaže interes. Učitelj mora paziti na raven koncentracije, saj jo imajo otroci veliko manj kot odrasli. Opaženo je bilo, da jim snov postane hitro dolgočasna, kar vodi v težave z disciplino in motivacijo.

2 PRIMERJAVA POUKA IN MOTIVACIJE-PREDŠOLSKI OTROCI (5 LET), UČENCI (14 LET) IN ODRASLI

Glavna tema je poučevanje francoščine predšolskih otrok, starih približno pet let, osnovnošolcev, starih štirinajst let, in odraslih slušateljev, zato smo se odločili primerjati, kako poteka pouk, kakšen tip motivacije je prisoten ter kakšne naloge uporabljamo pri omenjenih skupinah. Predvsem pa me je zanimalo, kako vzdrževati motivacijo, kaj narediti, ko ta pade, in kakšen tip nalog izbrati, ko gre za slovnico, besedišče ali slušno razumevanje.

2.2 Francoske igralne urice, predšolski otroci v Pionirskem domu

V program Francoskih igralnih uric se lahko vpišejo otroci od četrtega leta dalje. Program temelji na usvajanju jezika skozi igro in na ostalih dejavnostih, ki so načrtovane za čim kakovostnejše učenje francoščine. Pri predšolskih otrocih gre predvsem za fazo senzibilizacije. Senzibilizacija je celostno spoznavanje tujega jezika v uvajalnem obdobju otroka. Izhodišče programa igralnih uric je stopnja čustvenega, fiziološkega, psihološkega, socialnega in miselnega razvoja predšolskega otroka. Otroci te starosti so odlični posnemovalci, imajo dobro razvito intuicijo in bujno domišljijo. Potrebujejo pester program in veliko gibanja, obenem pa ustaljen potek učne urice (zberemo se v kotičku, lutka nas prešteje ...) in uporabe določenih kotičkov za določene dejavnosti (mizice in stolčki za ročne spretnosti, blazinice za zgodbe, lutkovno gledališče za lutkovne predstave ...), kar jim da občutek varnosti in zaupanja vase. Dobijo osnovo (glasovi, ritem, intonacija) in veselje za poznejše učenje jezika. Igralne urice potekajo enkrat tedensko po šestdeset minut. Ura mora biti zelo raznovrstna, razgibana in natančno zasnovana. V letošnji skupini so trije otroci, dvojčici, stari pet let, in deklica, stara štiri leta. Na dvojčici je potrebno biti zelo pozoren, saj sta zelo povezani, aktivni in živahni, hkrati pa se lahko med njima v trenutku pojavi velik spor, ki se po navadi konča z jokom.

2.1.1 Potek pouka igralnih uric

Ura poteka v posebej prilagojeni učilnici za igralne urice, kjer se nahajajo različni predmeti, igrače, družabne igre in drugi rekviziti. Učilnica je prostorna, svetla in zelo prijetna. Otroci lahko tečejo, skačejo in se prosto gibajo, kar je za strukturo ure zelo pomembno, saj so majhni in ne morejo sedeti celo uro pri miru. Uro po navadi začnemo s kakšno igrico; deklice zelo rade igrajo »Un, deux, trois soleil«, kjer ena deklica miži, in ko izreče že omenjen stavek, se drugi dve premakneta proti njej. Ko se obrne, morata biti drugi dve pri miru, v nasprotnem primeru se vrmeta nazaj. Zmaga tista, ki pride prva do deklice, ki ponavlja stavek Un, deux, trois soleil. To igro igramo približno pet minut, nato se usedemo za mizice ter ponovimo besede in snov, ki smo jo obravnavale

pri prejšnji uri. Deklice znajo v francoščini šteti do petnajst, poimenovati barve, živali, nekaj oblačil, člane družine in vreme. Znajo tudi nekaj besed, povezanih z božičem, novim letom, pustom. Ponavljanje traja vsaj petnajst minut, saj jih moram vmes spodbuditi in šteti točke, da sodelujejo. Ena izmed deklic v razpredelnico na tabli piše točke, ki si jih vsaka prisluži z znanjem kakšne besede. Če vse deklice znajo neko besedo, dobi vsaka po eno točko. Zbiranje točk kar učinkovito deluje. Zelo dobra spodbuda je tudi šampiljka; če so pridne, dobijo šampiljko, ki si jo lahko same izberejo. Tako nekako poteka prva polovica ure. Potem pa nam ostane še nadaljnje pol ure za novo snov, ki vključuje barvanje, risanje, oblikovanje iz plastelina, lepljenje na določeno temo. Tako veliko sledim različnim dejavnostim za otroke, ki jih najdem na spletu, na Francoskem inštitutu ali pa preprosto izberem igre, ki jih otroci že poznajo (Črni Peter, Domine, Spomin ...). Veliko je tudi petja francoskih otroških pesmic, branja francoskih pravljic in igranja pantomime.

Da ura poteka tako, kot je opisano zgoraj, je potrebna natančna in zelo močna motivacija, ki je seveda občasno ni mogoče vzdrževati celo uro. Dejstvo je, da se deklice niso same odločile za obiskovanje francoščine, ampak so jih spodbudili starši. Nekateri zgolj zaradi zanimanja za francoščino, drugi zaradi družinskega člana, ki je povezan s francoščino, tretji zaradi službe v tujini. Pri uri poučevanja je prisotna globalna motivacija, torej v določenem trenutku ure poskušam otroke motivirati, da dosežemo nek cilj, na primer sami morajo na listu poiskati predmete, ki predstavljajo zimski čas in jih izrezati. Nato jih pobarvamo in ponavljamo besede v francoščini. Pri učenju števil imamo napisano številko, deklice pa zelo rade pobarvajo toliko predmetov, kolikor jih predstavlja napisano število. Tako ponavljamo števila in tudi barve v francoščini. Ugotovila sem, da moram pri družabnih igrah zelo paziti na dvojčici, saj neprestano tekmujeta med seboj, vseeno pa sta zelo prizadevni za učenje, kar je pri učenju tujega jezika velika prednost. Vsekakor se zavedam, da je tujejezikovni pouk za tako majhne otroke naporen in da lahko hitro postane nezanimiv, zato še posebej spodbujam notranjo motivacijo in veliko stvari obrnem na šalo. Pri deklicah moram biti pozorna, da v šestdesetih minutah vključijo vseh pet čutov, ne le vizualnega in slušnega, obvezno moram vključiti tudi igralne in fizične dejavnosti. Na pouku je bilo ugotovljeno, da deklice zelo rade nastopajo, kar je izjemno pomembno, saj jim ni nerodno pri izgovarjanju besed, petju in igranju, kar je po navadi težava pri starejših učencih. Ker imamo v Pionirskem domu večkrat letno nastop v Festivalni dvorani, kjer mora vsak tuji jezik predstaviti krajšo igro, dialog ali pesem v tujem jeziku, je želja po nastopanju učencev izjemno dobrodošla. Prav tako je zelo dobra vaja za izgubo treme, ki učencem koristi tudi v šoli. Pri pouku si veliko pomagamo tudi z učbenikom *Allons au cirque*, ki temelji predvsem na prvih besedah v tujem jeziku. Izberemo teme, ki deklice zanimajo in kjer je veliko barvanja, striženja in povezovanja. Ker seveda še ne znajo pisati, celoten učbenik še ni primeren za to starost.

2.2 Skupina učencev, starih štirinajst let, ki se učijo francoščino več kot pet let v Pionirskem domu (Francoščina 7, opravljena stopnja DELF A2 junior)

Skupino učencev, starih štirinajst let, letos sestavlja pet učencev. Tečaj poteka enkrat tedensko po dve šolski uri. V skupini se je skozi vsa leta zamenjalo kar nekaj učencev, saj se v tej skupini učijo francoščino več kot pet let. Večina se je začela učiti ob vpisu v osnovno šolo. Tako so najprej začeli z učbenikom *Allons au cirque*, sledili so *Grenadine 1*, *Grenadine 2* in *Mag 1*, zdaj pa smo na polovici *Mag 2*. Ustreznejši za pouk se mi zdi učbenik *Amis et compagnie*, vendar ga takratni koordinator ni predpisal in je predhodno predvidel *Mag*. Učbenik *Mag 2* je pri tej skupini osnovni učbenik, vendar zahteva veliko dodatnega materiala, saj je v primerjavi z *Grenadine Mag* tip učbenika, ki je precej šibek na področju besedišča in tudi slovnice. Narejen je zelo strukturirano in ne dopušča veliko odklona od osnovne strukture. Naloge so pri vsaki lekciji enako sestavljene. Tako se učenci navadijo na en in isti tip naloge, kar pa ni cilj pri učenju francoščine. Zato pri pouku uporabljamo tudi material iz ostalih učbenikov, francoskih revij in spleta. Učenci so se veliko besed in slovnice naučili že v prejšnjih letih, zato je treba besedišče širiti v povezavi s slovnico in veliko graditi na komunikaciji. Tekom zadnjih dveh let je bilo ugotovljeno, da je obdobje pubertete v skupini močno prisotno, zato so ure precej naporene in zelo natančno strukturirane. Pri takšnih interesnih dejavnostih, kot je učenje francoščine, ki za učence niso obvezne ter niso v sklopu šole, je občasno zelo težko delati. Učenci vedo, da ni enakih pravil kot v šoli, ozračje je bolj sproščeno in seveda ni groženj s spraševanjem in ocenami. Tako smo z nekaterimi problematičnimi učenci sklenili dogovor, ki temelji na tem, da morajo imeti narejeno domačo nalogo vsakih štirinajst dni. V primeru, da je ne naredijo, dobijo dvakrat toliko domače naloge. Na podlagi predlagane zadeve, je bilo ugotovljeno, da se je učenec držijo. Domača naloga je načeloma narejena v dogovorjenem terminu. Nekateri učenci pa način učenja v Pionirskem domu sprejemajo kot prostovoljno dejavnost in so zelo motivirani. Nekaj je tudi takih, ki ne delajo ničesar in se jim popolnoma nič ne ljubi. Zanimata jih le gledanje filmov in poslušanje glasbe. Takoj ko je treba na primer dopolniti besedilo francoske pesmi z manjkajočimi besedami, jim postane vse dolgočasno. To je tudi obdobje, ko učencev nikakor ne moreš spodbuditi h kakršnimkoli igram, nastopanju, petju, kar je seveda še dodatna težava. Motivirati najstnike, ki jim je francoščina trenutno bolj v breme kot v veselje, ni posebej zabavno. Tako jih skušam pogosto motivirati s tem, da v francoščini naredimo predstavitev na aktualno temo. Za Prešernov praznik smo letos naredili plakat na temo Franceta Prešerna, ki ga obtožijo, da je ponaredil himno in mora v parlament. Ta tema je učence zelo spodbudila, saj smo se zabavali in naredili resnično kakovosten plakat, ki je dobil velike pohvale. Lansko leto smo naredili skeč na temo reklame jogurta Activia in jo preimenovali v Fractivia, saj nam je bila tako nadležna, da smo se odločili malce ponorčevati po francosko. Na takšen način se učence le uspe spodbuditi in jim jezik narediti zanimiv.

2.2.1 Potek pouka skupine Francoščina 7 (opravljena stopnja DELF A2 junior)

Pouk poteka dve šolski uri, vmes imajo učenci pet minut odmora. Uro začnemo ob 18.15, kar je malce pozno, saj so učenci po prvi šolski uri že kar precej utrujeni in uri primerno razposajeni. Vendar zaradi ostalih interesnih dejavnosti, ki jih imajo, žal pouka francoščine ne moremo začeti prej. Uro začnemo tako, da vedno pregledamo domačo nalogo, saj je sicer skoraj nihče ne bi naredil. Po pregledani nalogi sledimo učbeniku, poleg tega pripravim dodatne delovne liste, veliko pa tudi poslušamo. Zanimivo je opazovati, kako imajo učenci raje ene tipe nalog kot druge. Zelo neradi rešujejo naloge, pri katerih morajo sami sestaviti stavek, brez pomoči besed in glagolov. Najraje povezujejo stavke s sličicami, zelo radi poslušajo in obkrožajo pravilne odgovore. Med poukom skušam čim manj govoriti v slovenščini in čim več v francoščini, vendar je to občasno zelo težko, ker moram zaradi discipline miriti učence. Velike težave skupini povzročajo že omenjeni, ki nenehno motijo pouk, govorijo v slovenščini in razlagajo zgodbe. Tako jih je treba neprestano opominjati; največkrat jih zaposlim tako, da veliko berejo iz učbenika, nato pa jih v francoščini sprašujem stvari, za katere predpostavljam, da bi jih zanimale. Ostali učenci niso problematični in načeloma radi sodelujejo. Motivacijo ohranjam z besedili o športu, filmih, kinu in o najstniških tematikah. Veliko si pomagam tudi s francoskimi revijami *Écoute*, *Allons y* in *Ça va*. Večina je motivirana tudi zaradi izpita DELF,¹⁶⁰ saj so letos opravljali stopnjo A2 junior in so se zelo dobro izkazali. Pogosto uporabljam tudi družabne igre Eli¹⁶¹ za tuje jezike, ki jim imamo v Pionirskem domu in vsebujejo različne naloge, kot so na primer spreganje glagolov, postavljanje vprašalnic glede na slikico, ugotavljanje poklicev v francoščini. Družabne igre tako mlajši kot starejši učenci zelo radi igrajo. Začetek padanja motivacije je v skupini približno pol ure pred koncem pouka, saj je že precej pozno za kakšno večjo koncentracijo. Ko učenci začnejo gledati na uro, je potrebno hitro poiskati nekaj zanimivega, da jih motiviram še za preostale pol ure. Po navadi izberem eno izmed iger, pesem, križanko ali pa beremo za bralno značko. Vsekakor zaznam pri tej skupini največ težav z motivacijo, saj je polovica učencev zainteresirana za učenje, polovica pa popolnoma nič in jih žene zgolj zunanja motivacija, najverjetneje starši, ki so jih vpisali na francoščino.

2.3 Skupina odraslih slušateljev, stopnja Francoščina 3 na jezikovni šoli Panteon College

Za zanimivejšo primerjavo motivacije in poteka tečaja pri skupinah v Pionirskem domu sem pod drobnogled vzela še skupino odraslih slušateljev, ki jih poučujem tri leta na jezikovni šoli Panteon College. Skupino sem si izbrala predvsem zaradi primerjave, saj tečaj poteka v andragoškem ciklusu, ki je pri odraslih slušateljih precej drugačen kot pri

¹⁶⁰ Diplôme d'études en Langue Française je mednarodno priznано potrdilo o znanju francoskega jezika, ki sledi evropski referenčni lestvici od A1 do B2.

¹⁶¹ Italijanska založba Eli, ki s svojimi interaktivnimi in družabnimi igrami omogoča zanimivo učenje tujega jezika.

učencih. Andragoški cikel predstavlja model za načrtovanje, izpeljavo in evalviranje v izobraževanju odraslih (Govekar-Okoliš in drugi, 2008: 49). Jezikovni tečaji na Panteon Collegeu vključujejo 60 ur pouka, tečaj pa poteka dvakrat tedensko po dve šolski uri. Večina je splošnih tečajev, kar pomeni, da zajemajo teme za vsakdanjo uporabo francoščine. Panteon College nudi tudi individualne tečaje, tečaje poslovne francoščine, konverzacijo in tudi bolj specifične tipe tečajev. Ko posameznik ugotovi, kakšen tip tečaja bi bil zanj najprimernejši, se ga testira na podlagi uvrstitvenega testa in se mu določi skupino glede na stopnjo znanja francoščine. Z jezikovno šolo Panteon College sodelujem že od samega začetka in sem zelo zadovoljna z njihovim načinom, saj učitelju dopuščajo veliko svobode pri vodenju tečaja. Učbenik je seveda predpisan; predelalo naj bi se določeno število strani, ostale dejavnosti pa so popolnoma svobodne in jih določi učitelj. Celoten načrt za tečaj naredi učitelj sam, osnovni okvir pa mu predstavlja obvezna literatura. Na koncu tečaja sledi evalvacija, kar je končni test, ki zajema slovnčni del, besedišče in ustni del. Če slušatelj zbere najmanj 60 % na testu, prejme certifikat, da je uspešno opravil določeno stopnjo francoskega jezika. V vseh letih poučevanja sem si nabrala veliko izkušenj, saj sem poučevala veliko diplomatov, ki jih je pot odnesla v Bruselj in ki sem jim morala sama pripraviti učni program. Tako sem sledila politiki, ekonomiji in pravu v francoščini ter se tudi sama naučila ogromno novih stvari. Poleg tega sem morala za vsakega posameznika sestaviti učni program, ki se je držal faz andragoškega cikla.

2.3.1 Potek pouka Francoščina 3 na Panteon College (stopnja A2/1)

Če se vrnem k skupini odraslih, ki sem si jo izbrala za model primerjave v članku, sta se ji letos pridružili še dve srednješolki, ki sta si francoščino izbrali za maturo iz francoščine. Skupina Francoščina 3 je resnično nekaj specifičnega, saj v vseh letih poučevanja še nisem imela takšnega tipa skupine. V skupini je od samega začetka pet pravnikov, ki so izjemno natančni, dosledni in usmerjeni predvsem v francosko slovnico. Pri izvajanju tečaja ne dopuščajo nikakršne spontanosti, vsaka malenkost, ki jim v hipu ni jasna, jih popolnoma preplaši. Glede na to, da so v skupini sami odrasli tečajniki, so se seveda za obisk tečaja odločili sami; zaradi lastnega zanimanja, potrebe pri delu ali pa preprosto zaradi veselja do francoskega jezika. Prav zaradi vseh naštetih dejstev so tudi izjemno motivirani. Žene jih želja po znanju in napredovanju. Velik pomen dajejo tudi certifikatu, ki ga prejmejo na koncu tečaja. Predpisan učbenik je *Scénario*, ki je strukturiran kar logično in je precej usmerjen v slovnico, kar je glede na tip slušateljev v skupini zelo priročno. Načeloma na šestdeseturnem tečaju predelamo dva modula, torej med petdeset in šestdeset strani. Poleg učbenika jim ponujamo tudi video in avdio vsebine ter precej slikovnega materiala, kar jih na urah spodbudi, da govorijo, sestavljajo dialoge in na splošno komunicirajo. Glede na to, da se je zaradi prevelike natančnosti slušateljev pri snovi na urah dogajalo, da smo bili v zaostanku, sem se odločila, da jim bom po elektronski pošti pošiljala video vsebine, saj so za vsako besedo, ki je niso razumeli, zadevo tako zelo zakomplicirali, da bi potrebovali

več ur za razlago. V skupino je izjemno težko vnesti kakršnokoli novost, saj se vsi učijo francoščino popolnoma enako, razen srednješolk, ki sta veliko bolj spontani in nista usmerjeni le v učenje slovnice. Zelo zanimivo je tudi, da je to edina skupina, s katero vedno pregledamo domačo nalogo. Žal se nam zaradi tega zgodi, da nam zmanjkuje časa za ostale dejavnosti, ki so zelo pomembne (komunikacija, branje, spontano tvorjenje stavkov, igranje dialogov). Kar zadeva motivacijo, ta skupina ni problematična, saj je izjemno motivirana. Problem je predvsem, da ne dopuščajo nikakršnih sprememb na tečaju, kar je za zanimivost in pestrost ur francoščine precej neproduktivno. To je skupina, ki bi celotni dve uri zapisovala v zvezek in izpisovala nove besede, čim manj pa komunicirala. V učbeniku *Scénario* je kar nekaj slušnih in govornih vaj, kar mi je zelo všeč, saj lahko popestrimo vzdušje v razredu. Velikokrat prinesem tudi slikovni material iz revij in poskušamo čim več govoriti, kar pa je pri tej skupini precej težko. Govorijo eni in isti slušatelji, tisti, za katere bi bilo govorjenje bolj smiselno, pa raje pišejo in gledajo v zvezek. Želijo si zapisati vsako besedo, kar me resnično preseneča. Motivacija je, kar zadeva slovnični del in pisanje, na vrhuncu, tudi kakovost francoščine je pri tečajnikih zelo dobra. Kar zadeva govorni del, sem na trenutke kar precej razočarana, saj se že tri leta trudim, tečajniki pa, razen dveh, govorijo počasi in slabo. Tudi izgovarjava ni najboljša. Na podlagi ugotovljenih dejstev, sem se letos jeseni odločila, da bomo več govorili in se manj ukvarjali s slovnico. Vendar se je zadeva hitro zataknila, saj so se začeli pritoževati, da premalo ponavljamo slovnico in delamo premalo slovničnih vaj. Dolgo časa sem premlevala in se spraševala, kaj narediti in kako bi spremenila ta način. Vendar sem zaključila z dejstvom, da so očitno tečajniki zadovoljni s takšnim načinom, torej je namen tečaja dosežen. Kot zanimivost bi omenila tudi nezainteresiranost tečajnikov za računalniške vsebine. Panteon College ima namreč svoj spletni portal *panteon.tv*, kamor učitelji shranjujemo članke, video vsebine, naloge in vaje. Vse učbenike in delovne zvezke imamo od lanskega leta tudi na USB ključku, kar je zelo priročno. Imamo tudi posebno učilnico, kjer imamo LCD televizor, kjer lahko gledamo video vsebine. Seveda je vsaka učilnica opremljena tudi z računalnikom, cd predvajalnikom in projektorjem. Na razpolago je veliko dodatnih možnosti za učenje francoščine, ki tečajnikom omogočajo bolj kakovostno in zanimivo učenje, ne pa le klasično metodo, ki sledi zgolj učbeniku. Slušne vsebine so pri učenju francoščine nujne, saj so edina pot do pravilne izgovorjave in tekočega branja. Video vsebine so med slušatelji zelo priljubljene, saj omogočajo tako vizualno kot tudi slušno usvajanje jezika na področju slovnice in besedišča. Predvsem pa so zelo pomembna oblika motivacije med poukom, saj prekinemo monotonost učbenika.

3 PRIMERJAVA UVAJANJA SLOVNICE IN BESEDIŠČA

Kar zadeva slovnični del, pri skupini odraslih slušateljev uporabljam neposredno (eksplicitno) poučevanje slovnice, čeprav poskušam velikokrat uporabiti implicitno obliko

ter slušatelje naučiti določeno slovnično strukturo skozi poslušanje. Takrat je poudarek predvsem na dejavnosti, iz katere se lahko slušatelji veliko naučijo, slovnica pa je v ozadju. Implicitno oziroma posredno poučevanje slovnice pa uporabljam predvsem pri učencih v Pionirskem domu, saj jih klasično poudarjanje, razlaganje pravil dolgočasi in jim s tem seveda hitro pada stopnja motivacije. Ko govorimo o pristopu poučevanja, lahko govorimo tako o induktivnem kot o deduktivnem. V Pionirskem domu se vsekakor pouk vrti okoli induktivnega pristopa, saj bolj spominja na naravno usvajanje jezika, kjer pravila usvajamo podzavestno. Takšen način veliko bolj spodbuja učenčevo motivacijo, saj učenec odkriva pravila, ne da bi mu jih posredoval že učitelj. Pri skupini odraslih na Panteon Collegeu pa je ravno obratno, čeprav se zelo trudim uporabljati induktivni model poučevanja. Če se osredotočim na tip nalog, pri učencih v Pionirskem domu zelo pogosto uporabljam naloge, ki posnemajo resnične življenjske situacije, in vstavljanje pravilnih oblik, ali slovničnih ali tistih, ki se nanašajo na področje besedišča. Pri sestavi testa veliko uporabljam naloge izbirnega tipa.¹⁶² Uporabljam tudi nalogo razvrščanja,¹⁶³ saj imajo takšen tip naloge učenci zelo radi. Veliko nalog izberem tudi iz vsakdanjih situacij, saj se s tem resnično najlažje prikaže potreba jezika v določenih situacijah (vprašati za smer, kje je določena zadeva, v trgovini, v banki, na letališču ...). Pri odraslih slušateljih sem opazila, da imajo radi naloge, kjer je treba na prazno črto vstaviti manjkajočo besedo (predlog, pridevnik, prislov). Zdaj ko je tudi njihovo znanje francoščine boljše, so takšne naloge tudi veliko bolj smiselne.

Pomembno je, da se zavedamo dejstev, ki jih omenja tudi Janez Skela v knjigi *Učenje in poučevanje tujega jezika*, kjer pravi, da dobro znanje slovnice samo po sebi ni tako pomembno za komunikacijo (Čok in drugi, 1999). Tako znanje je namreč brez vrednosti, če ne poznamo besede, s katero bi radi nekaj povedali. Veliko pomagajo tudi asociacije, ki nudijo lažji pristop k učenju besedišča. Tako z različnimi asociacijami povežemo besedo; če kdo zna italijansko in seveda pozna besedo v italijanščini, mu bo to koristilo pri francoščini. Je pa res, da mu pri pisanju prav to znanje včasih povzroči veliko težav, saj lahko veliko stvari preprosto zameša.

3.1 Primerjava rabe bralnega razumevanja pri pouku

Pri primerjavi slovničnega dela s tipom nalog, kot je bralno razumevanje, lahko ugotovimo, da imajo vse skupine zelo rade takšen tip nalog. Izjema so otroci, ki obiskujejo igralne urice in seveda še ne znajo brati in pisati. Z njimi veliko beremo pravljice, nato pa jih sprašujem, kaj so razumeli in katere besede so slišali izmed tistih, ki jih že poznajo. Pri tako majhnih otrocih gre pogosto za prepoznavanje glasov, saj slišijo določeno besedo, ki jo prepoznajo v francoščini. Pri igralnih uricah pa velikokrat uporabljam naloge izbirnega

¹⁶² Učenci izberejo enega izmed več nanizanih odgovorov, za katerega mislijo, da je pravilen.

¹⁶³ Besede, ki so nanizane in jih je treba dati v pravilni vrsti red.

tipa, povem na primer dve besedi, ki se podobno slišita, otroci pa morajo ugotoviti, katera ustreza sličici. Tukaj uporabljam ogromno slikovnega materiala, ki zelo pomaga in omogoča, da otroci pridejo do pravilne rešitve.

Večina učencev in odraslih slušateljev rada bere besedila in rešuje naloge, pri katerih je treba izbrati eno izjavo ali pa ugotoviti, ali je izjava pravilna ali napačna (vrai/faux). Radi tudi samostojno odgovarjajo na vprašanja, če seveda niso pretežka. Večina ima tudi zelo rada tipe nalog, kot sta obkroževanje in izbira enega odgovora izmed štirih. Ker sta branje in izgovor besed v francoščini zelo pomembna, poskušam pri pouku vse udeležence čim bolj motivirati za branje. Ko je poudarek na izgovarjavi, večino časa beremo glasno, če pa je poudarek na reševanju nalog, beremo tiho. Učenci skupine Francoščina 7 imajo radi besedila o športu, glasbi, filmu, medtem ko imajo odrasli slušatelji radi aktualne teme iz časopisov in revij ter besedila, povezana s hrano, potovanji, kuhinjo, poklici in turizmom.

3.2 Primerjava rabe slušnega razumevanja pri pouku

Slušno razumevanje je tip naloge, ki je večini učencev in odraslih zelo všeč. Radi poslušajo, če je seveda posnetek razumljiv in razločen, drugače pa lahko predstavlja precej problematično nalogo. Ker pa tudi v vsakdanjem življenju ljudje govorijo hitro, se morajo slušatelji srečati tudi s težjim slušnim razumevanjem. Slušno razumevanje se veliko uporablja; na igralnih uricah imamo veliko pesmic in izštevank (Allons au cirque, Lili, la petite grenouille, Grenadine ...). Otroci si zelo veliko zapomnijo skozi petje pesmic. Kakovostno in učinkovito sredstvo je tudi diktafon, vendar to metodo lahko uporabim le pri individualnem tečaju. Vse besede sproti posnamem na diktafon, otrok pa ponavlja in posluša posnete besede. Učenje z diktafonom učinkovito deluje predvsem, če je tudi doma prisotna spodbuda staršev. Pri skupini Francoščina 7 je zadeva precej drugačna. Ne marajo peti, ne marajo nastopati. Motivirati jih uspem le s kakšno aktualno pesmijo francoskih izvajalcev, kot so Zaz, Benabar, Calogero, Sexion d'Assaut. Ker smo se že lansko leto udeležili izpitov DELF, smo poslušaliveliko slušnih vaj, ki so narejene prav za pripravo na te izpite. Takšen tip slušnih vaj imajo učenci zelo radi. Radi imajo tudi vajo, pri kateri je treba zapisati telefonsko številko ali kaj podobnega. To jim predstavlja kar velik izziv, celo tistim, ki niso tako navdušeni nad učenjem francoščine. Tudi odrasli slušatelji na Panteon Collegeu radi poslušajo različne vaje. V učbeniku *Scénario* je pod rubriko Écoute v vsakem modulu kar obsežna naloga slušnega razumevanja in nato še slušna naloga na koncu vsakega modula. Vsako vajo poslušamo dvakrat, če je slušna vaja pretežka, pa trikrat. Nato naredimo še ustni povzetek vaje. Odrasli slušatelji na Panteon Collegeu radi gledajo in poslušajo tudi krajše dokumentarne filme ter oddaje. Zelo radi imajo oddajo *Epicerie fine* in *7 jours sur la planète* na TV5 Monde. To je krajša oddaja o kuhanju, na podlagi videnega in slišanege pa jim sestavim vprašanja, na katera morajo odgovoriti. Radi tudi dopolnjujejo besedišče pri poslušanju kakšne izmed

francoskih pesmi, vendar ne prav pogosto, saj se jim zdi, da je bilo v osnovi premalo slovnice. Tako je treba pri skupini pravnikov bolj težiti k slovničnim vajam in manj k slušnemu razumevanju.

4 ZAKLJUČKI

Pri primerjavi vseh treh skupin je med njimi mogoče opaziti kar precej razlik, ki se nanašajo na motivacijo in na sam potek pouka francoščine. Seveda so to skupine popolnoma različnih starosti, kjer uporabljam tudi povsem drugačne metode poučevanja. Ravno to dejstvo me je pripeljalo do pisanja slednjega članka. Ko sem pričela z učenjem otrok na francoskih igralnih uricah, sem bila prijetno presenečena nad govorjenjem, sodelovanjem in nastopanjem otrok, medtem ko je bilo pri odraslih tečajnikih potrebno zelo veliko volje in spodbude, da se je odigralo skromen dialog ali pa zapelo pesem v francoščini. Pri primerjavi izbranih skupin, smo ugotovili tudi kreativnost in inovativnost učencev ob izboru zanimive teme, pri kateri so se lahko sproščeno zabavali in uporabljali svoje znanje. Prav tako smo ugotovili, da je uporaba multimedijskih vsebin pri vseh izbranih skupinah zelo pomembna, saj razgiba pouk, hkrati pa omogoča kakovostno slušno in vizualno sprejemanje slovničnega in slušnega dela jezika. Igralnih uric si brez vizualnega materiala praktično ne moremo predstavljati, saj le ta otrokom omogoča, da veliko hitreje najdejo besedo v francoščini. Obnove video vsebin, ki jih morajo odrasli slušatelji narediti po ogledu, krepijo njihovo besedišče in omogočajo hitrejše usvajanje jezikovnih struktur. Kljub različnim tipom motivacije in metodam, ki jih uporabljam pri pouku, lahko zaključimo z ugotovitvijo, da je za kakovosten tečaj francoskega jezika, oziroma igralnih uric potrebna ravno prvašnja mera različnih motivacij, slušnega dela, slovnice, besedišča, bralnega razumevanja, multimedijskih vsebin in predvsem učiteljeve potrpežljivosti ter pozitivne naravnosti.

BIBLIOGRAFIJA

- ČOK, Lucija in drugi, 1999: *Učenje in poučevanje tujega jezika*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani in Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije Koper.
- GOVEKAR – OKOLIŠ, Monika, Ličen, Nives, 2008: *Poglavja iz andragogike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- URBANC, Drago in drugi, 2004: *Kako se učimo tuje jezike?* Kranj: Založba Modita.

POVZETEK

Primerjava motivacije in poteka pouka pri poučevanju francoščine otrok in odraslih

Vprašanje, kako najučinkovitejše motivirati učenca pri poučevanju tujega jezika, je eno izmed ključnih vprašanj, ki si jih zastavlja učitelj tujega jezika. Odgovor na to vprašanje odločilno vpliva na kakovost poučevanja in seveda tudi usvajanja znanja vsakega učenca.

Kot učiteljica francoščine tako otrok kot odraslih sem si v sedmih letih poučevanja na različnih jezikovnih šolah in institucijah pridobila veliko izkušenj, ki mi pomagajo pri vsakodnevem poučevanju. Ker pa na jezikovnih šolah ni ustaljenega učnega programa, kot obstaja na osnovnih in srednjih šolah, mora učitelj ponavadi sam sestaviti učni načrt in program posameznega tečaja. Tako mora izbrati literaturo, teme, ki se bodo obravnavale na tečaju, pripraviti vse gradivo in tudi koordinirati tečaj. Učitelj mora biti pri vseh naštetih stvareh zelo natančen in pozoren, saj se njegovo delo odraža na slušateljih, ki obiskujejo tečaj. Če slušatelji z izvajanim tečajem niso zadovoljni, se na naslednjo stopnjo prav gotovo ne bodo vpisali oziroma jih ne bodo vpisali starši. Zaradi vsega naštetega ostaja večno vprašanje, kako motivirati tečajnike, da bodo dosegli želene rezultate. Tako je namen pričujočega članka primerjava motivacije in poteka pouka pri skupini predšolskih otrok, pri učencih, ki jih poučujem v Pionirskem domu, ter pri odraslih slušateljih na jezikovni šoli Panteon College. V članku bomo natančneje videli, da se tipi motivacije in potek pouka precej razlikujejo glede na to, ali gre za otroke, učence ali pa odrasle tečajnike. Pri poučevanju izbranih skupin se torej uporablja popolnoma različne pristope motivacije in različne tipe nalog.

Menim, da je poučevanje in učenje brez motivacije in brez raznovrstnih načinov podajanja znanja učencem skozi različne tipe nalog popolnoma neučinkovito. Je precej kratkoročna rešitev, ki skoraj zagotovo ne bo obrodila sadov in navdušila posameznikov, da se bodo odločili za učenje francoščine.

Ključne besede: motivacija, pouk, slovnica, bralno razumevanje, slušne vaje

ABSTRACT

A Comparison of Motivation and the Process of Teaching in French Language Classes for Children and for Adults

Motivation of pupils and the question of how to motivate them seems to be the main issue of language teachers.

As a French language teacher of both, children and adults, I have acquired quite some experiences in the past seven years of teaching in different language schools. These experiences are a great help in preparing my courses. However, as there is no established curricula in the language schools, which is quite a difference in comparison to public elementary and high schools, every teacher is expected to create his or her particular curriculum. This means literature, topics and matters that course will cover have to be selected by the teacher, and the teacher prepares all the handouts.

If the level of satisfaction differs from the expectations of the pupils, they will most likely refuse to participate in the future. Because of that the question of motivation remains one of the main issues in terms of language teaching.

The aim of the article is the comparison of the methods of raising motivation among the pupils I teach in two different language schools. The first group is mainly focused on children and the second group is focused on adults.

Key words: motivation, course, grammar, reading comprehension, listening comprehension